

Ekonomi + Basın: İktidar

İçeriği Yazan: [sedatergenc](#) [1] Zaman: Cts, 28/11/2009 - 11:13

Yazar: Sedat ERGENÇ

Yazının Yazıldığı Tarih: 20.11.2009

İKTİDAR NEDİR?

Sözcük olarak:

"bir şeyler yapabilme doğal gücü ya da yeteneği;"

"etkide, ya da eylemde bulunma imkânı veren hukuki, siyasi ya da ahlaki güç;"

"devlet yönetimini elinde bulunduranların, bir toplumu yönetenlerin siyasi, hukuki ve fiili gücü;"

"yönetenlerin, yönetme yetkisini elinde bulunduranların kendileri, hükümet",

"bir toplulukta veya kuruluştaki idareyi elde bulundurma" gibi anlamlara gelmektedir.

İktidar, hayatın her alanını kapsayan bir şemsiye kavramdır. Aile, topluluk, toplum, devlet, iş kısacası insanlar arasındaki her türlü ilişkinin düzenlenmesi dolaylı veya doğrudan "iktidar" kavramıyla bağlantılıdır. Diğer bir anlatımla, insanlar arasında iktidarı ilgilendirmeyen hiçbir düzenleme biçiminden söz edilemez. Zira her düzenleme aynı zamanda bir "güç" unsuru içermektedir.

"İktidar" sözcüğü, daha çok toplum ve devletle bağlantılı olarak kavramsal anlam kazanmaktadır.

"İktidar" sözcüğü kavramsal anlamı ile aile, dernek, sendika, parti gibi sosyal birliklerdeki yapılanma

Sosyal Medya: [Facebook](#) | [Twitter](#)

tarzından ayrılmakta; üstün yaptırma gücü, bütün otoritelerin üzerinde otorite olma gücü anlamını kazanmaktadır. Devletle özdeşleşerek, devletin özü olan bir nitelik kazanmaktadır.

Maurice Duverger iktidarı şöyle tanımlamaktadır: "Biz başkalarının otorite dediği şeye iktidar diyoruz. İktidar, kullanıldığı toplumun normlarına, inançlarına ve değerlerine uygun şekilde oluşan bir etki (ya da güç) biçimidir."

Hangi düşünce ve sistem olursa olsun, ister demokrat, ister Marxist, ister krallık, ister diktatörlük, her iktidarın öncelikli amacı kendini yaşatmaktır. Her iktidarın yapması gereken ilk şey, kendisini başka iktidar taleplerine karşı koruyacak donanımlara sahip kılmaktır.

TUNÇ KANUNU:

Hiçbir iktidar, kendi varlığına tehlike oluşturabilecek hiç bir "oluşuma" yaşama hakkı tanımak istemez. Bu bağlamda demokrasinin bir krallıktan veya diktatörlükten hiçbir farkı yoktur. Demokrasi, kendisine yönelen bir hareketin tehlike arz etmesi durumunda onu yok etmek için dikta rejimlerde olduğu gibi zor kullanarak, rakiplerini acımasızca ezmekten asla geri kalmaz. Kendi organlarıyla doku uyuşması olmayan hiçbir şeyi kabul etmez. Doku uyuşmazlığının olduğu yerde o dokuyu ya kendine uyumlu hale getirir ya da getiremiyorsa Anayasa Mahkemesi gibi organları vasıtasıyla o dokuyu keser ve atar. İktidar olma gerçekliği açısından değerlendirildiğinde olması gereken de budur. Zaten aksini düşünmek iktidar olmanın özüne, iktidarı yaşatma gerçekliğine de ters düşmektir. Zira öyle olursa iktidar yok olur, sona erer. Siyasal partilerin kapatılması buna en iyi örnektir...

Demokrasilerin krallıkların yerini almış olması, teknolojik gelişmelerin başkalaştırdığı üretim biçimi ve bilgilendirdiği toplumları eski yöntemlerle yönetmenin imkansız hale gelmesinden kaynaklandığını ileri sürenlerin haklı tarafları vardır. Zira toplumların gelişmesi ile birlikte, iktidarların da yeni yönetme şekilleri geliştirmeleri zorunlu hale gelmiştir.

DEMOKRASİ:

Halkın iktidarı anlamına gelen ve "demos" ve "krates" sözcüklerinin birleşmesinden meydana gelen demokrasi eski Yunan'dan beri var olan bir kavramdır. Barış, adalet ve özgürlük kavramları ile birlikte anılmış, en iyi ve erdemli yönetim biçimi olarak tüm dünyada kabul görmüştür. Şu anda dünyada en yaygın idare biçimi demokrasidir.

NE İÇİN İKTİDAR?

İktidarın "müdahil" olmadığı, müdahale etmediği hiçbir alan yoktur. Eğitimden kültüre, spordan sanata, ekonomiden siyasete, dinden bilgiye bütün toplumsal dokuları o işlemektedir. İktidar, hiyerarşik düzenlemede toplumun en tepesini işgal eder. Toplumsal düzenleme yukarıdan aşağıya doğrudur. Görevleri gereği ve iş bölümü bağlamında tabanda (aşağıda) olup biten her şey iktidarın kontrolündedir. Bu kontrol hakimiyet olarak da tanımlanabilir. Zaten iktidarlar, toplum üzerinde sağladıkları hakimiyetin biçimine göre tanımlanmaktadırlar: Faşizm, komünizm, kapitalizm, demokrasi v.s. gibi. Toplum üzerinde "hakim olma" gücünü yitiren bir iktidarın iktidarlığından söz edilemez.

Toplumun yapısını bir fabrikaya benzetirsek: İktidar o fabrikanın patronu, toplum da çalışanıdır. Bu fabrika çalışanlarının tabi oldukları kurallar ve sahip oldukları haklar hakkında toplumbilimcilerin, aydınların öneri ve eleştirileri toplumdan topluma değişse de hiçbir öneri ve eleştiri "fabrika sahibi olmayı" içermemektedir. Daha çok, iş bölümü, görev, sorumluluklar ve haklar türünden şeyleri içermektedir.

Geçmişte sahibi toplum olan bir fabrika düşleyen komünizm'in yaptığı çıkış türünden çıkışlar ile fabrikanın sahibinin değişmesiyle sonuçlanan olayları modern tarih devrim olarak tanımlamaktadır. Bu türden "olağanüstü" çıkışların dışındaki çıkışlarda temel konu sistemin nasıl daha iyi işletilebileceğiyle ilgilidir. Talebi "işleyişle" sınırlı olan hiçbir çıkış iktidarı rahatsız etmez. Fabrika sahibinin (iktidarın) çalışanlarına sağladığı sosyal haklar ve ücret türünden imkanlar aslında onları düşündüğünden dolayı değil, onların gücüne ihtiyacı olmasından ve onların fabrikanın sahibi olma eğilimlerinin önüne geçmek içindir.

"İktidar başkalarına kendini, kendi inançlarını, doğrularını dayatma biçimidir" Diğer güçlere üstünlük sağlayan gücün adıdır. İktidar olmanın gerçekleşmesi için bu kesin bir gerekliliktir. Önemli olan bunun nasıl gerçekleştiği değil, bu gücü elde etmek ve elde tutmaktır; Bu tanım bize şu sonucu vermektedir: İktidarlar varlıklarını anlamlandıran değerlerle bir insan ve toplum biçimi oluşturarak, insanı ve toplumu kendisine güç kaynağı haline getirirler. Modern iktidarların diğer iktidarlardan en belirgin farkları şudur: diğer iktidarlar genellikle kendi isteklerini "kaba güç" kullanarak topluma benimsetmeye çalışırken, modern iktidarlar kendi doğrularını halkın doğrularıymış gibi halka söylerler. Bu diğer yöntemlerden daha başarılı ve sonuç alıcı bir yöntemdir.

DAYATMA

Belli bir görüşü ve düşüncesi olmayan, belli bir anlayış ve inanca dayanmayan hiçbir iktidar türü

yoktur. Bu nedenle iktidarların tarafsız olması ve "öteki" olarak gördüğü başka inanç ve görüşlere kendisiyle eşit mesafede olması mümkün değildir. Ötekini öncelikle içselleştirmek, en azından zararsız hale getirmek, bu olmadığı taktirde de varlığına son vermek her iktidarın değişmez programıdır. Bu nedenle inanç, düşünce ve insan hakları türünden özgürlüklerin birer manipülasyon aracı olmaktan öte bir değeri ve anlamı yoktur. Zira bu türden şeylerin gerçek olmaları "iktidar" olmanın doğasına aykırıdır. Diğer bir deyişle, inanç, düşünce ve özgürlükler iktidarın müsaade ettiği kadar vardır. Bu izin ise konjonktüre ve zamana göre değişiklikler gösterebilir.

İktidar halkı kendisine itaat ettiren güçtür. İtaat'ı sağlayıcı onlarca yol vardır: İktidarlar; zor kullanarak, kandırarak, ikna ederek, manipülasyon yaparak, aldatarak, çıkar sağlayarak, iç ve dış tehlikeler icat ederek, oyalayarak halkın kendisine itaatini sağlayabilir.

İktidarların kullandıkları yöntemlerin toplumların yapılarıyla da yakın bağlantıları vardır. Modern bir toplum için kullanılan yöntemle geleneksel bir toplum için kullanılan yöntem aynı değildir. Tabii burada halkın eğitim durumu ve birikimi çok önemlidir. Ayrıca iktidarın halk üzerindeki gücü ve bunun nisbeti de çok önemlidir.

İKTİDARIN KAYNAĞI

Her düşüncenin iktidar yapısı farklı olduğu gibi, iktidar tanımı da farklıdır. Örneğin Marxizm, iktidarı sosyal sınıflara ve ekonomik ilişkiye dayandırırken, Liberalizm halk egemenliği ve serbest pazar kuramına dayalı ilişkiye indirger.

Sermaye, ordu, siyaset ve bürokrasi bir iktidarın gövdesini taşıyan ana ayakları oluştururlar. İktidarlar bu unsurlardan beslenerek, onların kolektif gücünden yararlanarak varlıklarını sürdürürler. Ancak burada çok önemli bir husus vardır: iktidar bu kolektif gücü ne kadar besleyebilirse, ona ne kadar güç verebilirse, onlardan ancak o kadar yararlanabilir. Karşılıklı bir çıkar ilişkisi sözkonusudur. Bu nedenle iktidarlar, güçlerini nerden alıyorsa imkanları oraya transfer etmeyi bir zorunluluk olarak görürler. Bu her türlü iktidar için böyledir. Örneğin diktatörler ve krallar iktidarda kalmayı ancak "güç"le sağlayabildikleri için çok güçlü bir silahlı güce ihtiyaçları vardır. Bunun için sahip oldukları olanaklarla bir "silahlı güç" oluştururlar. Öyle ki o güç ilk zamanları onlara hizmet etse de belli bir süre sonra gerçek iktidar durumuna yükselebilir. Yani görünürde farklı görünse de gerçekte iktidar artık "silahlı güç"tür. Her türlü demokraside asker, polis gibi silahlı gücü bulunan organizasyonlar her zaman devlet içinde daha avantajlı güçler olmuşlardır.

DEMOKRASİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Eski Yunan demokrasisi modern demokrasiye öğretide öncülük etmiştir. Modern demokrasi; parlamenter demokrasi, çoğulcu demokrasi, anayasal demokrasi, liberal demokrasi, temsili demokrasi gibi birçok değişik isimle adlandırılmıştır.

Günümüzde her alanda kendini hissettiren Post-Modern akımın bir yansıması olarak modern demokrasi de yerini küresel demokrasiye terk etmektedir. Küresel demokrasi; Birleşmiş Milletler(UN), Dünya Ticaret Örgütü(WTO), Uluslararası Para Fonu(IMF), Avrupa Birliği, Uluslararası Mahkemeler vb. örgütlerle fonksiyonel hale gelmekte, bu organlarla kendini realize etmekte, böylece bu platformlarda alınan kararlar bir nevi tüm küreyi bağlamaktadır.

Modern demokrasilerde olduğu gibi küresel demokrasinin de en önemli sorunu temsil sorunudur. Bu organizasyonları oluşturan devlet ve şirketlerin organizasyonun iktidarı üzerindeki güce etkisi ve bu etkinin nisbeti her zaman sorun olmaktadır.

Ayrıca demokrasinin vazgeçilmezlerinden olan "eşitlik ve özgürlük" kavramının kişi, zaman ve millete göre farklı uygulamaları ve adaletsizlik de belli başlı paradokslardandır.

KÜRESELLEŞME

Dünyanın en etkili baskı aracı olarak kullanılan kavramlardan birisi olan "küreselleşme" hala tam anlamı ile yerine oturmamıştır. Küresel (global) kavramının ilk izlerini Eflatun'un tahayyül ettiği "ideal devlet" anlayışının devamı sayılabilecek More ve Campanella'nın "Tek dünya devleti" görüşüne kadar götürmek mümkündür.

Küreselleşme kavramının yaygın ve modern anlamda kullanımı 60'lı yıllara rastlamaktadır. Webster Sözlüğü "küresel" ve "küreselleşme" kelimelerini ilk defa 1961 yılında tanımlamıştır. Akademik, siyasal ve diğer alanlarda kullanımı ise 1990'lı yıllarda olmuştur.

Küreselleşme, sosyal, siyasal, ekonomik ve diğer alanlardaki etkileşimin ve ilişkilerin bölgesel değil tüm dünya sathında olmasıdır. Diğer bir bakışla her türlü ilişki ve geçişgenliğin tüm dünya sathında olmasıdır. Yani tüm dünyanın tek bir ünite, tek bir bölge, tek bir devlet, tek bir pazar, tek bir organizasyon olarak kabul edilmesidir.

Aslında küreselleşme bir fiili durumdur. Gelişen teknoloji, iletişimin inanılmaz bir hıza ulaşması, gelişen ve tröstleşen ekonomik birliklerin faaliyet ve karlarının tek devlet ve bölgede yetersiz kalması şartları zorlamış, süreci hızlandırmıştır.

KÜRESELLEŞME KARŞITLARI

1990'lı yıllar, neo-liberalizmin zaferini ilan ettiği, sosyalist bloğun yıkıldığı ve ABD'nin dünyanın yegane gücü olduğunu ilan ettiği bir küreselleşme on yılı olarak tarihe geçti. Bu küreselleşen dünya, direniş ve örgütlenme biçimlerinin küreselleşmesini kaçınılmaz hale getirdi. Bu bağlamda ilk ciddi küreselleşme karşıtı gösteri 1994 yılında Madrid'de Dünya Bankasının kuruluşunun yıldönümü protesto edildi.

Bu ve benzeri gösteriler; Washington(1990), Okinawa (1999), Seattle, Hanover (2000), Windsor ve Calgary-Kanada (2000), Melbourne, Prag ve Nice'de gerçekleştirilmiştir.

DEĞİŞEN DURUM

Sosyal sınıfların mücadelesi siyasal iktidarı ele geçirmek içindir. Zira siyasal iktidar pazara yani ekonomiye müdahale ederek temsil ettiği sınıf veya sınıfların lehine kararlar alıp uygulama yapacak, temsil ettiği sınıfın pazardaki payını artıracaktır.

Asla ikrar edilmemekle birlikte aslında bütün hesap-kitap bunun üzerine oturmuş, siyasal savaşlar, ideolojik mücadeleler bunun için verilmiştir.

Ancak, 70'li yılların dünya krizi; bir taraftan alt gelir gurubunun hak ve menfaatlerini koruyan, fakir fukarayı ezdirmeyen "refah devleti" nin pazardaki payının yüksekliğinden, diğer taraftan da "kar"ın azalmasından kaynaklandığı kabul edilmektedir. Bunun üzerine "sosyal" yani yüksek olan refah devleti anlayışı terk edilmeye başlanmıştır.

Küreselleşme, özelleştirme, deregulasyon, desentrilizasyon, yerelleşme uygulamalarıyla devletler yeniden örgütlenmeye başlamıştır. Böylece piyasaya etkisi azalmış, pazara enaz etki yapan devlet modeli öne çıkarılmıştır. Yani devletin ekonomideki pay ve etkisi enaza indirilmeye başlanmıştır.

SOSYAL TARAFLAR NE YAPMALIDIR?

Sosyal sınıflar, menfaat birlikleri, ideolojik örgütlenmeler vb. gibi değişik isimlerle adlandırabileceğimiz guruplar iktidarı elinde bulundurmak, iktidara ortak olmak veya en azından iktidarı etkilemek için çaba içinde olagelmışlerdir. Yaşam standartlarını yükseltmek, pastadan olabilecek en fazla payı almak için mücadele eden ve bunu sağlamak için de devlet yönetiminde söz sahibi olmak için çaba sarfeden, siyaset yapan sosyal sınıflar, sosyal taraflar, çıkar organizasyonları, ideolojik birlikler vs. örgütlenme ve faaliyet modellerini değiştirmek zorundadır.

Değişen durum karşısında yukarıda sayılan guruplar örgütlenerek devletin üzerindeki etkisini artırmak yerine, örgütlenerek pazardaki paylarını artırmak için çalışmalıdırlar. Post-modern dünya'da geçerli olacak olan ve gelecekte başarılı olacak, yönetme erkini elinde bulunduracak bakış budur. Bilinen iktidarı ele geçirme teorilerinin aksine, pazardaki payını artırmış ve hatta Pazarı ele geçirmiş kişi ve guruplar, doğal olarak yönetim erkini de eline geçirmiş olurlar.

İktidara ulaşma yolunda tesadüf bulunmamaktadır. Pratiğe baktığımızda, iktidar olmanın yolunun siyasetten geçtiği, siyaseti yapmanın veya devam ettirmenin olmazsa olmaz şartının ise sermaye birikimi ile alakalı olduğu açık seçik görülmektedir.

Sedat ERGENÇ
Kamu Yönetimi Uzmanı
SHÇEK İçdenetçisi

KAYNAKÇA

Mehmet Dikici, "İnsanlığa Dayatılan Küreselleşme", ATO, 2004-Ankara,

Ahmet Cevizci "Felsefe Sözlüğü", Paradigma yayınları,

Meral Sağır, "Demosun Genişlemesi ve Temsili Demokrasiden Küresel Demokrasiye", Amme İdaresi Dergisi,

Filiz Kartal, "Küreselleşen Sermayeye Karşı Küreselleşen Muhalefet", Amme İdaresi Dergisi,

Alberto Martinelli, "Piyasalar Hükümetler ve Küresel Yaklaşım", Siyaset Sosyolojisi, Siyasal Kitapevi, 2004-Ankara,

George Soros, Küresel Kapitalizm Krizde", Sabah Kitapları, 1999-İstanbul,

www.netapno.com [2], Thursday, October 05, 2006,

www.sedatergenc.blogcu.com [3]

Yorumlar

teşekkür

İçeriği Yazan: cemil meric(Doğrulanmamış) Zaman: Per, 02/08/2012 - 11:36

Siyasette başarılı olmanın ve dolayısıyla ülkeyi yönetmenin yolu olarak PARA'yı SERMAYE'yi işaret etmeniz, siyasi erkin ele geçirilmesinde en önemli kaynağın sermaye olduğunu açıkça belirtmeniz biz siyaset bilimi öğrencilerinin ufkunu açtı, teşekkürler...

teşekkür

İçeriği Yazan: Sedat Ergenc(Doğrulanmamış) Zaman: Cts, 16/03/2013 - 13:28

Faydalı olabildiysem sevinirim.....

Kaynak URL (09/05/2024 - 19:39 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/okur-makale/ekonomi-basin-iktidar>

Bağlantılar:

[1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/sedatergenc>

[2] <http://www.netapno.com/>

[3] <http://www.sedatergenc.blogcu.com/>